

4. Juan Carlos Abella v. Argentina, Report No. 55/97, Case 11.137, Inter-Am. C.H.R. 271, OEA Ser. L/V/II.98, Doc. 6 Rev. (1998).
5. Argentina: The Battle of La Tablada / Jill Smolowe, Laura Lopez // TIME Magazine. – February 6, 1989 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,956889,00.html>.
6. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту : підручник для вузів / В.В. Мицик. – К., 2010.
7. Victor Condé H. A handbook of international human rights terminology / H. Victor Condé. – 2nd ed. – London, 2004.
8. Zegveld L. Commission interaméricaine des droits de l'homme et droit international humanitaire: commentaire sur l'affaire de Tablada / Liesbeth Zegveld // Revue Internationale de la Croix Rouge. – Volume 80. – Issue 831. – Septembre 1998. – P. 543-550.
9. Buis E.J. The Implementation of International Humanitarian Law by Human Rights Courts: The Example of the Inter-American Human Rights System / Emiliano J. Buis // International humanitarian law and human rights law : towards a new merger in international law / Edited by Roberta Arnold and Noelle Quenivet. – Boston, 2008. – P. 269-293.
10. Arturo Ribón Avilán v. Colombia, Report No. 26/97, Case 11.142, Inter-Am. C.H.R. 444, OEA Ser. L/V/II.98, Doc. 6 Rev. (1998).
11. Hugo Bustíos Saavedra v. Peru, Report No. 38/97, Case 10.548, Inter-Am. C.H.R. 753, OEA Ser. L/V/II.98, Doc. 6 Rev. (1998).
12. Lucio Parada Cea et al. v. El Salvador, Report No. 1/99, Case 10.480, Inter-Am. C.H.R. 531, OEA Ser. L/V/II.102, Doc. 6 Rev. (1999).
13. Ignacio Ellacuría, S.J. et al. v. El Salvador, Report No. 136/99, Case 10.488, Inter-Am. C.H.R. 608, OEA Ser. L/V/II.106, Doc. 3 Rev. (1999).
14. Monsignor Oscar Amulfo Romero y Galdamez v. El Salvador, Report No. 37/00, Case 10.481, Inter-Am. C.H.R. 671, OEA Ser. L/V/II.106, Doc. 3 Rev. (1999).
15. Jose Alexis Fuentes Guerrero v. Colombia, Report No. 61/99, Case 11.519, Inter-Am. C.H.R. 466, OEA Ser. L/V/II.106, Doc. 7 Rev. (1999 para. 237).
16. Moir L. The Law of Internal Armed Conflict / Lindsay Moir. – Cambridge University Press, 2004.
17. Las Palmeras Case, Preliminary Objection, Judgment (Feb. 4, 2000), Inter-Am Ct. H.R. (Ser. C) No. 67 (2000).
18. Bámaca Velásquez v. Guatemala, Judgment (Nov. 25, 2000), Inter-Am. Ct. H.R. (ser. C.) No. 70.
19. Martin F. Application du droit international humanitaire par la Cour interaméricaine des droits de l'homme / Fanny Martin // International Review of the Red Cross. – Volume 83. – Number 844, December 2001. – P. 1037-1066.

Надійшла до редакції 14.08.2012

ПУСТОВІТ Ж.М.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.5

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ФУНКЦІЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Проаналізовано основні етапи становлення і розвитку функцій Верховної Ради України, починаючи з аналізу діяльності Верховної Ради Української РСР 1937 р. і до сьогоднішнього дня, що слугуватиме удосконаленню організації і функціонування діяльності українського парламенту та дозволить підвищити його авторитет як всередині, так і поза межами нашої країни.

Ключові слова: Верховна Рада України, Верховна Рада УРСР, функції Верховної Ради.

Проанализированы основные этапы становления и развития функций Верховной Рады Украины, начиная с анализа деятельности Верховной Рады Украинской ССР 1937 г. и до настоящего времени, что послужит совершенствованию организации и функционирования деятельности украинского парламента и позволит повысить его авторитет как внутри, так и за пределами нашей страны.

Ключевые слова: Верховная Рада Украины, Верховная Рада УССР, функции Верховной Рады.

This article examines the main stages of formation and development of the Verkhovna Rada Ukraine, starting from the analysis of the functions of the Supreme Soviet of the USSR in 1937 to the present, which will serve as the improvement of the organization and functioning of the Ukrainian parliament and will enhance its credibility both inside and outside our country .

Keywords: Verkhovna Rada of Ukraine, Supreme Soviet of the USSR, functions of the Verkhovna Rada of Ukraine.

Питання функціонування Верховної Ради є вельми актуальними в умовах становлення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної та правової держави, маючи виняткове значення для становлення і розвитку парламентаризму як основи народовладдя та будучи важливими для державотворення. З'ясування даного питання зумовлено необхідністю аналізу основних етапів становлення і розвитку функцій Верховної Ради України з метою удосконалення організації і функціонування діяльності українського парламенту та підвищення його авторитету як всередині, так і поза межами країни.

Процес становлення і розвитку функцій Верховної Ради України пройшов складний історичний шлях – від утворення інституту Верховної Ради Української РСР, що мала певне коло функцій і повноважень, до Верховної Ради України, що здійснює свої функції та повноваження на сучасному етапі розвитку суспільства і держави.

Основною метою даної статті є аналіз основних етапів становлення і розвитку функцій Верховної Ради України.

Теоретичну основу дослідження складають праці переважно українських вчених, а саме: С. Головатого, О. Копиленка, О. Мироненка, М. Орзіха, В. Погорілка, О. Саса, М. Томенка, В. Федоренка, В. Шаповала, Ю. Шемшученка та ін.

У грудні 1936 р. було прийнято нову Конституцію СРСР, а вже в січні 1937 р. – і Конституцію УРСР. Незважаючи на такий динамічний конституційний процес в радянський період, істинним попередником Верховної Ради України стала Верховна Рада УРСР, яку було утворено замість з'їзду Рад, а перший парламент було скликано в 1938 р.

Верховна Рада УРСР – це верховний представницький орган державної влади і законодавчий орган, котрий здійснює керівництво всім державним, господарським і культурним будівництвом на території республіки, безпосередній виразник волі українського народу, його верховенства та суверенітету. Склад Верховної Ради обирався громадянами республіки на виборах [1].

Стаття 20 Конституції УРСР 1937 р. зазначала, що найвищим органом державної влади УРСР є Верховна Рада УРСР, яка обирається громадянами УРСР по виборчих округах строком на 4 роки за нормами: один депутат від 100 тисяч населення [2, с. 212]. Відповідно, Верховна Рада УРСР посідала виняткове місце в системі органів влади радянської України, оскільки лише вона виконувала як парламентські функції, так і функції найвищого органу державної влади.

Пріоритетною функцією Верховної Ради УРСР була законодавча, що полягала у праві приймати закони, вносити до них зміни, визнавати їх такими, що втратили чинність, або призупиняти їх дію, у здійсненні законопроектної роботи, внесенні змін до Конституції УРСР тощо.

В даній Конституції була відсутня норма, яка б закріплювала коло питань, які регулюються виключно законами України, та норма, яка б чітко визначала повноваження Верховної Ради УРСР. Втім, статтею 19 визначалося коло повноважень, що належали до відання Української Радянської Соціалістичної Республіки в особі її найвищих органів влади та органів державного управління.

Такий підхід, на думку В.М. Шаповала, був традиційним для радянської доби, оскільки автори Конституції УРСР 1937 р., виходячи з прийнятого в теорії і на практиці радянського будівництва принципу поєднання в організації та діяльності органів державної влади й управління, не проводили чіткої межі між їх компетенцією [3, с. 87].

Представництво інтересів народу України у вищих державних органах СРСР, обрання законодавчого органу УРСР громадянами УРСР та можливість проводити всенародне опитування (референдум) свідчить про зародження представницької функції. Хоча, як відомо, в радянський період фактично повністю нівелювався підхід щодо реального представництва народу у здійсненні законодавчої влади через виявлення, узагальнення і захист його інтересів. Інтереси держави вважалися важливішими за інтереси людини.

Установча влада Верховної Ради УРСР полягала у формуванні або участі у формуванні окремих органів влади: призначенні Уряду УРСР – Ради Народних комісарів УРСР; обранні найвищого суду УРСР; формуванні внутрішньопарламентських структур – голови Верховної Ради УРСР та двох заступників; Президії Верховної Ради УРСР; обранні мандатної комісії тощо.

Функція контролю була самостійним напрямом діяльності Верховної Ради УРСР і, насамперед, полягала у здійсненні контролю Верховною Радою УРСР за Радою Народних Комісарів УРСР; обранні мандатної комісії, яка перевіряла повноваження депутатів Верховної Ради УРСР;

утворенні в разі необхідності слідчих та ревізійних комісій з усіляких питань; у праві депутата на запит до Верховної Ради УРСР [2, с. 214]. Бюджетно-фінансовий контроль здійснювався бюджетною комісією, яка доповідала Верховній Раді свій висновок по державному бюджету УРСР.

На жаль, не знайшли свого чіткого закріплення в даній Конституції повноваження щодо визначення Верховною Радою УРСР засад зовнішньої політики. Переважно зовнішньополітичні повноваження належали Верховній Раді СРСР, що пояснюється «духом» часу, коли було прийнято Конституцію УРСР. Втім, пізніше до Конституції СРСР 1936 р. було внесено зміни, згідно з якими Верховна Рада УРСР наділялася правом виконувати окремі зовнішньополітичні повноваження. І лише через 8 років було прийнято Закон СРСР «Про надання союзним республікам повноважень в галузі зовнішніх зносин і про перетворення у зв'язку з цим Народного комісаріату закордонних справ із загальносоюзного у союзно-республіканський народний комісаріат» від 1 лютого 1944 р., на підставі якого союзні республіки могли вступати в безпосередні зносини з іноземними державами і укладати з ними угоди та вносити зміни до Конституції СРСР щодо взаємовідносин союзних республік з іноземними державами [4].

Істинною попередницею сучасної Конституції України є Конституція УРСР 1978 р., яка на момент прийняття зазнала незначних змін, переважно обумовлених загальним засудженням «культу особистості» Й. Сталіна.

Згідно із Конституцією УРСР 1978 р. Верховна Рада УРСР в певних межах, формах і спосіб виконувала традиційні парламентські функції: законодавчу, представницьку, установчу, контрольну, бюджетно-фінансову та зовнішньополітичну. Але, на жаль, фактично напрями роботи парламенту з реалізації цих функцій переважно не відповідали світовим демократичним тенденціям діяльності парламенту. Особливими функціями було наділено Президію Верховної Ради УРСР, яка здійснювала свою діяльність аж до прийняття Конституції 1996 р.

Президія являла собою постійно діючий колегіальний орган Верховної Ради України, який забезпечував її роботу і здійснював інші повноваження у визначених Конституцією і законами України межах [5, с. 68]. Президія наділялася правом здійснення окремих повноважень у сфері законотворення, установчої та контрольної діяльності. Самостійним напрямом діяльності Президії було виконання функцій глави держави, які вона виконувала аж до заснування в Україні поста Президента України у 1991 р.

Починаючи з 1990 р. функції українського парламенту почали динамічно змінюватись, обумовлені істотними зрушеннями, що відбувалися в суспільстві та державі. Йдеться, насамперед, про прийняття Декларації про державний суверенітет України, а пізніше – Акта про проголошення незалежності України.

Так, 27 жовтня 1990 р. до Конституції було внесено зміни, в результаті яких назва законодавчого органу «Верховна Рада УРСР» змінилася на назву «Верховна Рада України», а ст. 97 Конституції (Основного Закону) України в редакції Закону від 14 лютого 1992 р. визначила, що єдиним органом законодавчої влади України є Верховна Рада України [6].

Такі зміни позитивно вплинули на авторитет законодавчого органу, його місце в системі органів влади, а відповідно – на формування в Україні парламентаризму.

У загальних рисах законодавча функція була самостійним напрямом діяльності Верховної Ради України та полягала в прийнятті законів, внесенні змін до Конституції України тощо. На підставі змін до Конституції в 1992 р. було конкретизовано коло питань, які належали до виключного відання Верховної Ради, що було певним кроком у здобутті авторитету парламенту на відміну від раніше закріпленого положення про правомочність Верховної Ради УРСР на вирішення всіх питань, віднесених Конституцією СРСР і цією Конституцією до відання УРСР.

Представницька функція парламенту в процесі становлення та розвитку законодавчого органу та в результаті внесення змін до Конституції певною мірою еволюціонувала. Так, основними її складовими прийнято було вважати такі: винесення найважливіших питань державного життя на всенародне обговорення, а також ставлення їх на всенародне голосування (референдум); прийняття Конституції України, внесення до неї змін; прийняття рішень з питань державного устрою України; вирішення питань, пов'язаних із зміною державних кордонів України; визначення основних напрямів внутрішньої і зовнішньої політики України; затвердження найважливіших загальнодержавних програм економічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони навколишнього середовища тощо [7].

Установча діяльність полягала у формуванні або участі у формуванні органів виконавчої та судової влади, формуванні власних парламентських структур тощо.

Абсолютно нового забарвлення зазнала функція парламентського контролю внесенням змін до Конституції (Основного Закону) України Законом від 14 лютого 1992 р., в результаті яких самостійним напрямом парламентського контролю стало законодавче регулювання і контроль за забезпеченням конституційних прав, свобод і обов'язків громадян України [7].

Елементами парламентського контролю було право Верховної Ради України достроково припинити повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих Рад народних депутатів у разі, якщо вони порушують Конституцію і закони України, призначити нові вибори депутатів цих Рад; заслуховувати звіти органів, які вона утворює або обирає, а також посадових осіб, яких вона призначає, обирає або затверджує їх кандидатури [7].

Ще однією функцією Верховної Ради УРСР була бюджетна. Питанням Державного бюджету в Конституції УРСР 1978 р. присвячено цілу главу – «Державний бюджет Української РСР». До відання Верховної Ради УРСР належали повноваження щодо встановлення доходів, що надходили на утворення державного бюджету України (ст. 97 Конституції УРСР) [8].

Вищезгадані положення зберегли свою чинність до 24 жовтня 1990 р. Так, у п. 9 Закону УРСР «Про зміни і доповнення Конституції (Основного Закону) Української РСР» від 24.10.1990 наголошувалося на необхідності припинити чинність глави 17 "Державний бюджет Української РСР" до прийняття нової Конституції Української РСР [9].

На розвиток зовнішньополітичної функції парламенту вплинули зміни, внесені до Конституції УРСР 1978 р. на початку 90-х років й обумовлені статусом України як незалежної держави, а саме прийняття історичних та доленосних для України актів – Декларації про державний суверенітет України, Акта проголошення незалежності України, Закону про правонаступництво та про економічну самостійність тощо [9].

Положення цих актів мали визначальне значення для ідентифікації України як суверенної держави. Тому чинна на той час Конституція повинна була приводитися у відповідність до цих актів. Тобто мав місце зворотній процес: не інші акти приводилися у відповідність до Конституції, а Конституція у відповідність до них. Все це обумовлювало нагальну необхідність якнайшвидшого прийняття нової Конституції [10].

Отже, проаналізувавши особливості становлення і розвитку функцій Верховної Ради УРСР, які було визначено Конституцією УРСР 1937 та 1978 р., можемо визнати, що закріплені цими конституціями принципи організації державної влади, правового статусу особи, її взаємовідносин з державою суттєво відрізнялися від принципів, розроблених практикою світового конституційного розвитку. Так, фактично було знівельовано принцип народного суверенітету, відкинуто принцип розподілу влад, політичного, економічного та ідеологічного плюралізму. Натомість на конституційному рівні закріплювалися належність влади трудящим, керівна роль компартії, панування соціалістичної власності, підпорядкованість особи міфічним інтересам суспільства і держави, право на виявлення яких брали на себе керівники компартії, тощо [11, с. 46].

Аналіз особливостей реалізації функцій представницькими установами радянської доби дозволив нам простежити стан становлення функцій українського парламенту та дійти висновку, що на становлення і розвиток функцій Верховної Ради УРСР вплинули політичні та ідеологічні фактори, оскільки реально основою інтересів органів державної влади ставали інтереси держави, а вирішальну роль у всіх процесах, які відбувалися в державі, відіграла комуністична ідеологія. Всі ці фактори негативно впливали на реальну реалізацію функцій Верховною Радою УРСР. Йдеться, насамперед, про представництво і захист інтересів народу в парламенті, про механізми реалізації і гарантування прав громадян при прийнятті законів та внесенні до них змін тощо. Існували певні особливості реалізації Верховною Радою УРСР зовнішньополітичної функції, яку були всі підстави характеризувати як декларативну. Причинами цього стало, на нашу думку, функціонування радянських парламентів у період протистояння двох великих держав – США і СРСР; «холодна війна» і «гонка озброєнь», що визначали зовнішню політику СРСР загалом і УРСР зокрема.

28 червня 1996 р., вперше на теренах незалежної України, було прийнято нову Конституцію, з якою змінилася організація влади в державі, а саме відбувся її поділ на законодавчу, виконавчу і судову. Вперше було визначено конституційно-правовий статус Верховної Ради,

оновлено зміст її функцій, що відповідало визнанням у світі принципам парламентаризму.

Стаття 75 Конституції України визначає, що єдиним органом законодавчої влади у державі є парламент – Верховна Рада України [12, с. 29]. Саме з цього положення випливає, що лише Верховна Рада має повноваження приймати закони як акти найвищої юридичної сили.

Виходячи з характеристики повноважень Верховної Ради України, закріплених Конституцією України 1996 р. констатуємо, що Верховній Раді притаманні такі основні функції, як: законодавча, представницька, установча, функція парламентського контролю, бюджетно-фінансова, зовнішньополітична тощо, які вона здійснювала в певних межах, формах і способі, визначених Конституцією та законами України.

Подальшим етапом, що знаменував розвиток функцій Верховної Ради, стало здійснення в Україні конституційної реформи 2004 р., репрезентованої Законом № 2222-IV «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р.

Так, проведення конституційної реформи жодним чином не вплинуло на виконання Верховною Радою природних функцій, які виконує будь-який демократичний парламент світу. Йдеться лише про межі, форми та способі їх здійснення, що обумовлено набуттям Україною статусу парламентсько-президентської республіки, формування уряду коаліцією депутатських фракцій, подовження терміну виконання повноважень Верховної Ради до 5 років тощо.

Позитивом конституційної реформи, на нашу думку, є набуття Україною ознак парламентсько-президентської республіки, що серйозно мало було б підвищити авторитет парламенту через реалізацію ним своїх функцій, зокрема представницької та законодавчої, та стало б запорукою становлення, розвитку та укріплення в Україні демократії та парламентаризму.

Подальшим етапом становлення функцій Верховної Ради України стали чергові зміни до Конституції, внесені на підставі Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р., згідно з яким Закон "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV визнається таким, що втратив чинність, у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття. Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. та звернувся до органів державної влади з вимогою невідкладно привести українське законодавство у відповідність до Основного Закону в редакції від 28 червня 1996 р., в результаті чого Україна знову набула ознак президентсько-парламентської республіки.

Власне, на це вказує закріплений у Конституції України механізм формування уряду: Кабінет Міністрів формується Президентом України; для призначення Прем'єр-міністра Президентомі необхідна згода парламенту. Кабінет Міністрів відповідальний перед Президентом та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України.

З поновленням Конституції 1996 р. звужуються повноваження Верховної Ради України. Зокрема, парламент знову не має права призначати уряд, депутати позбавляються можливості призначати голів Антимонопольного комітету, Державного комітету телебачення та радіомовлення, Фонду державного майна та звільняти їх з посад; призначати на посаду та звільняти за поданням Президента голову Служби безпеки. За парламентом залишається право надання згоди на призначення на посаду Президентом генерального прокурора України, водночас питання звільнення вирішуються лише Президентом тощо.

У результаті скасування змін до Конституції України 2004 р. голова парламенту позбавляється права підписувати та офіційно оприлюднювати закон, якщо Президент України не підписав закон, вето на який було подолане, тощо.

Отже, Конституція України від 28 червня 1996 р. започаткувала зміни в організації державної влади; розпочався процес становлення парламентаризму в Україні, а відповідно перед Верховною Радою постали серйозні завдання щодо підвищення її авторитету в суспільстві та державі.

Упродовж всього періоду діяльності українського парламенту відбувалося становлення його як єдиного органу законодавчої влади в Україні, основними функціями якого були і залишаються функції, притаманні парламентам усіх демократичних держав світу: законодавча; представницька; установча; контрольна; бюджетно-фінансова та зовнішньополітична функція. Починаючи з 1996 р. до Конституції України було внесено ряд змін, що свідчить про пошук прийнятної для України форми державного правління задля становлення її як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної та правової держави.

Характеристика процесу становлення і розвитку функцій українського парламенту приз-

вела нас до висновку, що вперше інститут функцій Верховної Ради України з'явився одночасно із зародженням інституту Верховної Ради УРСР, пройшов певні етапи свого розвитку та продовжує розвиватися з урахуванням рівня демократії та парламентаризму в нашій країні.

Втім слід зазначити, що парламент радянський і парламент сучасний мають багато спільного, насамперед поняття, склад, функції тощо. Але разом з тим це парламенти, що існували і розвивалися в різні історичні епохи, для яких була властивою різна система ціннісних орієнтирів. За Конституцією УРСР 1978 р. Україна була складовою СРСР, з переважаючою комуністичною ідеологією у всіх сферах суспільства та держави, а Конституція України 1996 р. спрямовувалася на становлення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної та правової держави; на визнання людини найвищою соціальною цінністю; на визнання народу єдиним джерелом влади; на утвердження принципу верховенства права в нашій державі тощо.

На підставі проаналізованого виокремлюється пряма еволюція розвитку функцій Верховної Ради Української РСР: від функцій Верховної Ради Української РСР, закріплених Конституцією Української РСР 1937 р., до функцій Верховної Ради Української РСР, закріплених Конституцією 1978, які з часом значно розвивалися та збагачувалися, у зв'язку зі змінами і доповненнями до Конституції, які обумовлювалися проголошенням України незалежною та самостійною державою та розвитком демократичних тенденцій в Україні.

У результаті дослідження процесу становлення функцій і повноважень Верховної Ради України можемо констатувати, що у своєму розвитку функції Верховної Ради України пройшли кілька етапів:

– 1937-1978 рр. – цей етап справедливо заслуговує на назву «радянський», що знаменується зародженням інституту Верховної Ради УРСР, закріпленого Конституцією УРСР 1937 р., яка вперше визначила конституційно-правовий статус Верховної Ради УРСР як єдиного органу законодавчої влади в УРСР з відповідними функціями і повноваженнями у сфері, насамперед, законотворення, установчої, контрольної та бюджетної діяльності. В 1978 р. було прийнято Конституцію УРСР – останню радянську Конституцію, що зберегла чинність аж до прийняття Конституції 1996 р. Власне, в даній Конституції знайшли своє подальше закріплення функції і повноваження Верховної Ради УРСР, які певною мірою еволюціонували в процесі змін, які відбувалися в суспільстві та державі;

– 1978-1996 рр. – наступний, «перехідний», етап, який характеризується значною динамічністю у розвитку функцій Верховної Ради України, що пояснюється великою кількістю змін та доповнень до Конституції УРСР 1978 р., обумовлених прийняттям Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1991 р., Акта про проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. та рядом інших нормативно-правових актів, на підставі яких інститут функцій Верховної Ради УРСР трансформувався в інститут функцій Верховної Ради України; було розширено та збагачено обсяг функцій і повноважень парламенту, що пояснювалося розпадом СРСР, здобуттям нашою державою незалежності та зміною курсу від «побудови комунізму» до становлення і розвитку демократичних цінностей. Всі ці процеси вплинули на ідею створення сучасної Конституції, яка б відтворила в собі усі світові стандарти щодо прав і свобод людини та практики світового конституціоналізму і парламентаризму. Відповідно, розпочався процес пошуку нової моделі конституції, що тривав до прийняття Конституції України від 28 червня 1996 р.;

– 1996-2004 рр. – етап, що характеризується прийняттям Конституції України 1996 р., в якій було закріплено принцип розподілу влад та чітко визначено конституційно-правовий статус Верховної Ради України, межі здійснення функцій якої відповідали особливостям закріпленої в Конституції України президентсько-парламентської форми державного правління. Втім, згідно із Законом № 2222-IV «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. Україна набула статусу парламентсько-президентської республіки з відповідним розподілом повноважень між Верховною Радою та Президентом України, що значно вплинуло на межі здійснення функцій парламентом України;

– 2004 -2010 рр. – цей етап становлення функцій Верховної Ради обумовлений внесенням змін до Конституції на підставі Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 р., згідно з яким Закон "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV визнається таким, що втратив чинність, у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та прийняття. В результаті цих змін було поновлено чинність Конституції

1996 р., внаслідок чого Україна знову набула ознак президентсько-парламентської республіки.

Список використаної літератури:

1. *Сас О.* Верховна Рада Української РСР – безпосередня попередниця сучасного українського парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/2608/>.
2. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки // Історія української Конституції / упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. – К., 1997.
3. *Шаповал В.М.* Парламентаризм і законодавчий процес в Україні : навч. посіб. / В.М. Шаповал, В.І. Борденюк, Г.С. Журавльова. – К., 2000.
4. Про надання союзним республікам повноважень в галузі зовнішніх зносин і про перетворення у зв'язку з цим Народного комісаріату закордонних справ із загальносоюзного у союзно-республіканській народний комісаріат : Закон СРСР від 7.02.1944 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://textbooks.net.ua/view/10/17/>.
5. Юридична енциклопедія : в 6-ти т. / Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К., 2003. – Т. 5: П-С.
6. Про внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР : Закон України від 14 лютого 1992 р. // ВВР України. – 1992. – № 20. – Ст. 271.
7. Конституція (Основний Закон) України від 20 квітня 1978р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-print1330280888959772>.
8. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки від 20 квітня 1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://static.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html>.
9. Про внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР: Закон України від 10 жовтня 1990 р. // ВВР УРСР. – 1990. – № 45. – Ст. 606.
10. *Орзіх М.А.* Конституція України діє, конституційні перетворення тривають (до 1-ї річниці Конституції України) [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://www.yuricom.com/analytical_information.
11. *Кравченко В.В.* Конституційне право України : навч. посіб. – Друге вид., доповнене. – К., 2002.
12. Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. – К., 1997.

Надійшла до редакції 10.01.2013

КАГЛЯНЧУК І.В., здобувач
(Львівський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 347.97/.99(477)

ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Розкрито питання управлінської діяльності у сфері реформування судової системи як особливого виду соціального управління, що покликаний забезпечити комплексність та інтеграцію вироблення теоретичних підходів до розуміння механізму процесу реформування.

Ключові слова: *судова влада, судова система, судова реформа, концепція судової реформи, інститути судової влади, система правосуддя, управління діяльністю судової системи, саморегуляція судової системи.*

Раскрыты вопросы управленческой деятельности в сфере реформирования судебной системы как особого вида социального управления, который призван обеспечить комплексность и интеграцию создания теоретических подходов к пониманию механизма процесса реформирования.

Ключевые слова: *судебная власть, судебная система, судебная реформа, концепция судебной реформы, институты судебной власти, система правосудия, управление деятельностью судебной системы, саморегуляция судебной системы.*

The article deals with the analysis of administrative activity in the field of judicial system reformation as the special type of social administration, which aims to provide complexity and integration of creating theoretical approaches to understanding the mechanism of reformation process.

Key words: *judicial authority, judicial system, justice, judicial reform, concept of judicial reform, judicial authorities, system of justice, judicial systems activity administration, judicial system self-regulation.*

Сучасний стан розвитку системи правосуддя характеризується відсутністю системного і узгодженого розуміння подальшого проведення та завершення судової реформи. Недоскона-

